

4.11.2021

לכבוד
אלוף יהודה פוקס
המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית

בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: קביעת הוראות בדבר אכיפת חוקי בטיחות בעבודה בשטחי השלטון הצבאי בגדה המערבית

הריני פונה בבקשה לקבוע, במסגרת החקיקה הצבאית החלה בשטחי הגדה המערבית, הוראות בדבר פיקוח על הפרת הוראות בטיחות בעבודה. זאת, על דרך תיקון תקנון המועצות המקומיות (יהודה והשומרון), תשמ"א-1981, או בדרך אחרת:

1. עמותת "קו לעובד" פועלת מזה 30 שנים להגנה, קידום והבטחת זכויותיהם של העובדים המוחלשים במשק. בין היתר, ארגוננו מקיים מעקב אחר תאונות עבודה המדווחות בישראל ובשטחי הגדה המערבית, ופועל לקידום ואכיפת הוראות בטיחות, בפרט בענפי הבניין, התעשייה והחקלאות.
2. דומה כי אין חולק, שחובת הרשויות לפעול לקידום הוראות ואכיפת בטיחות בעבודה. כך למשל, פסק בית המשפט העליון ביחס לתאונות העבודה בענף הבנייה, כי:

"עבודה באתרי בניה כרוכה ביעז, אך אסור שתהא טבולה בדם ודמעות. האחריות למניעת מפגעים ותנאי עבודה קשים רובצת קודם כל לפתחם של המעסיקים. אולם, חובתה של המדינה היא לפקח על האתרים שבהם מתבצעת העבודה, ולהתריע על ליקויים כדי להגן על הציבור..."

הפעילות בענף הבניה בישראל גבתה בשנים האחרונות קורבנות רבים. עשרות בני אדם נהרגו במסגרת עבודתם ורבים נוספים נפצעו. הנושא, שהיה תחילה שקוף כמעט לגמרי מבחינת הציבור, חדר אט-אט את החומה הבצורה של ערוצי התקשורת המרכזיים, והמידע באשר למשמעויותיהן הכבדות של התאונות הרבות החל לחלחל לתודעת הכלל...

הנושא שהועלה בעתירה הוא נושא מובהק של זכויות אדם. הזכויות לחיים ולשלמות הגוף, העומדות ביסודה של העתירה, הן זכויות ראשונות במעלה, והן עומדות לכל אדם באשר הוא, ללא קשר לאזרחותו, מוצאו ומינו... נכון למועד כתיבתן של שורות אלה, ועל פי נתונים שפירסמה העותרת 1, מאז תחילתה של שנת 2019, שאך החלה, כבר נהרגו 10 עובדים בענף הבניה. אנשים אלה, שכל אחד מהם היה עולם שלם עבור קרוביו ואהוביו, גדוש בעבר והווה וסיפור חיים, מתווספים לכל אותם אלה שהלכו בבוקר לעבודתם באתר בניה בשנים שחלפו ולא שבו ממנה. מצב דברים זה אינו יכול להימשך, וחובה זו אינה מסתכמת כמובן רק בפרסום. המדינה חייבת לעשות כל שביכולתה כדי להגן על חייהם של מי שבונים את החללים המקיפים את שגרת חיינו ומציבים קורת גג מעל ראשינו, רבים מהם כאלה שמשפחותיהם מחכות להם בארצות מולדת רחוקות".

(בג"ץ 5215/17 קו לעובד – להגנת זכויות עובדים נ' משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ניתן ביום 7.4.2019).

3. ביום 11.7.2021 התקבלה אצלנו תשובת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לבקשת חופש מידע שהוגשה אליו, בבקשה לקבל נתונים אודות פעולות אכיפה שביצע מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית שבזרוע העבודה, בשטחי הגדה.

בתשובה נמסר לנו, כי המינהל אינו מבצע פעולות אכיפה של דיני הבטיחות בשטחי הגדה, משום שהוא נעדר סמכות לכך – וזאת בשונה מהמינהל האמון על אכיפת זכויות מגן בדיני העבודה, אשר פועל בשטחי הגדה מכח הסמכתו בנספח 6 לתקנון המועצות המקומיות (יהודה והשומרון), תשמ"א-1981.

4. ואכן, בעוד שסעיף 2 לנספח 6 לתקנון מסמיך את זרוע העבודה לפעול בשטחי הגדה ביחס למספר חוקים הקשורים לזכויות מגן (חוק שירות התעסוקה, תשי"ט-1959; צוי הרחבה בדבר תוספת יוקר; חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987; חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957; חוק שירות עבודה בשעת חירום, תשכ"ז-1967, חוק עובדים זרים, התשנ"א-1991; חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954), אין בנספח – או בכל נספח אחר לתקנון – התייחסות להוראות דיני בטיחות בעבודה.

כך, אין כל התייחסות לאכיפת הוראות בטיחות בעבודה, כפי שהוסדרה למשל בחוק ארגון הפיקוח על העבודה, תשי"ד-1954 (הסמכות להוציא צווי שיפור, צווי בטיחות וצווי סגירה) או פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל-1970 (סמכויות מפקחי בטיחות).

5. ההיגיון שהוביל להחלת סמכויות האכיפה של זרוע העבודה ו/או גורמים אחרים בתחומי זכויות עובדים בשטחי הגדה, מחייב להחיל הוראות דומות בדבר סמכויות פיקוח בתחום הבטיחות. כמו אכיפת זכויות המגן, גם אכיפת חוקי הבטיחות היא חלק אינהרנטי מזכויות עובדים והשמירה עליהן. החלה חלקית של סמכויות פיקוח בתחום שוק העבודה היא בלתי סבירה ואינה מקדמת מטרה לגיטימית.

6. לא למותר להזכיר, שבמסגרת חובותיו וסמכויותיו של המפקד הצבאי בהתאם לדין הבינלאומי, עליו לפעול לשמירה על שלומם, בטחונם ובריאותם של תושביו המוגנים של האזור (ר' למשל תקנה 43 לתקנות האג בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה לרבות תקנות בקשר לדיני ומנהגי המלחמה ביבשה (1907) וסעיף 56 לאמנת ז'נבה הרביעית (1949)). הדבר אף נובע מהדין המינהלי הישראלי החל על רשויות הצבא, כמובא בפסיקת בית המשפט העליון המצוטטת לעיל.

7. משכך, נבקש כי בדומה לסמכויות הפיקוח על זכויות המגן, אשר קיימות בשטחי הגדה מכח נספח 6 לתקנון, יוסדרו סמכויות הפיקוח של מינהל הבטיחות בגדה.

נודה על קבלת התייחסותך.

בכבוד רב,
אלעד כהנא, עו"ד

העתקים:

אל"ם עאסם חאמד, יועמ"ש המפקד הצבאי בגדה המערבית
אינג' חזי שוורצמן, ראש מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית, זרוע העבודה